

Finansdepartementet

Angående Konkurrensverkets rapport Nya grindvaktsfunktioner i LOV (2025:8)

Ekobrottsmyndigheten lämnar härmed sitt yttrande över rubricerad rapport.

Mot bakgrund av de intressen som Ekobrottsmyndigheten har att beakta lämnas följande synpunkter.

6.1.1 En modell med ansökningsfönster är lämpligare än en ramavtalsmodell och 6.1.2 Utformningen av ett förfarande med ansökningsfönster

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslagen. Ekobrottsmyndigheten ser att ansökningsfönster i stället för löpande annonsering kan ge ökade förutsättningar för kommunerna att planera sin verksamhet och på så sätt minska risken för att kriminella infiltrerar välfärden, utifrån att det bör bli svårare för kriminella att utnyttja perioder när kommuners förmåga till kontroll är särskilt låg. Sedan den 1 januari 2026 har Inspektionen för vård och omsorg möjlighet att återkalla ett tillstånd som varit vilande i sex månader. Vid införandet av det föreslagna systemet är det av vikt att tillsynsmyndigheten och kommunerna beaktar omständigheter i andra system och tar höjd för det i sina bedömningar så att oönskade effekter inte uppstår.

6.3.3 Det ska införas ytterligare uteslutningsgrunder i LOV

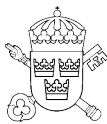
Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget. Myndigheten ser positivt på att även brott och missförhållanden som inte kan kopplas till yrkesutövningen kan innebära att en sökande får uteslutas. Att brottet, det allvarliga felet i yrkesutövningen eller missförhållandet ska kunna ge skäl för uteslutning om den sökandes redbarhet allvarligt kan ifrågasättas av det inträffade sänder viktiga signaler om vilka omständigheter som bör ges avgörande betydelse och aldrig bör accepteras hos en leverantör inom ett valfritt system.

6.3.4 Fler ska omfattas av kontroll mot uteslutningsgrunderna

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget om att fler ska omfattas av kontroll mot uteslutningsgrunderna. Det är viktigt att de personer som i det aktuella fallet faktiskt har inflytande över en verksamhet, oavsett vad som finns angivet hos till exempel registerhållande myndigheter, kan prövas gentemot uteslutningsgrunderna.

Ekobrottsmyndigheten ser att användandet av målvakter i samband med till exempel ekobrottsupplägg ökar och det är därför nödvändigt med en flexibilitet i möjligheten att kontrollera personer som har inflytande över verksamheten.

Ekobrottsmyndigheten ser särskilt positivt på att även juridiska personer med koppling till de sökande ska få kontrolleras enligt Konkurrensverkets förslag. Att kunna göra en kontroll av en vidare krets än just den juridiska person som avtalet gäller är nödvändigt för att kunna förebygga upplägg som är utformade för att undgå granskning. Ekobrottsmyndighetens

erfarenhet är att brottslighet ibland förläggs i andra verksamheter som har kopplingar till ett företag som har ett offentligt kontrakt, detta trots att samma personer egentligen står bakom båda företagen. För att kunna försvåra sådana upplägg är förslaget att även juridiska personer med koppling till de sökande ska kunna kontrolleras nödvändigt. Ekobrottsmyndigheten instämmer också i Konkurrensverkets bedömning att de frivilliga uteslutningsgrunderna avseende allvarlig brottslighet ska göras obligatoriska. Myndigheten tillstyrker förslagen då det inte är rimligt att någon som är dömd för ett sådant brott ska ges förtroende att utföra tjänster med offentliga medel.

6.3.5 Ytterligare stödregler ska införas avseende utredningen av uteslutningsgrunderna

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget om att stödregler ska införas avseende utredning av uteslutningsgrunderna. Ekobrottsmyndigheten anser dock att en begäran om förfrågan gällande avslutande kontrakt bör kunna gälla kontrakt som avslutats under de senaste fem åren i stället för föreslagna tre år. En uteslutning ska enligt förslaget ske utifrån en individuell bedömning av de faktiska omständigheterna och vara proportionerlig. Ekobrottsmyndigheten menar att mindre allvarliga avvikelser som ligger längre bakåt i tiden än tre år inte bör vara skäl för en uteslutning men vid mer allvarliga eller upprepade avvikelser och brister bör även kontrakt som avslutats de senaste fem åren beaktas i bedömningen.

6.3.6 Det bör införas en ny bestämmelse om avslutande av kontrakt när en leverantör omfattas av uteslutningsgrunderna eller förlorar relevanta tillstånd för att bedriva verksamheten

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget att det bör införas en ny bestämmelse om avslutande av kontrakt när en leverantör omfattas av uteslutningsgrunderna eller förlorar relevanta tillstånd för att bedriva verksamheten. Detta ger ökade förutsättningar för att fler aktörer agerar mot olämpliga och kriminella aktörer. En lagstadgad skyldighet att avsluta ett kontrakt utifrån de situationer som Konkurrensverket föreslår bedöms också kunna minska incitamenten för att oseriösa aktörer att flytta sin verksamhet från en kommun eller region som har ingripit med skarpare verktyg till en annan kommun eller region.

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker också förslaget om att en leverantör vars kontrakt avslutas ska ansöka om rättelse. Dagens ordning där det för en aktör som fått sitt kontrakt avslutat är möjligt att årtal i efterskott begära skadestånd och få grunden för ett avslutat kontrakt prövad i samband med detta medför att det kan vara svårt för andra myndigheter att fatta liknande beslut eller beslut med beaktande av annan kommuns eller regions beslut.

Av förslaget följer att ansökan om rättelse ska ske snarast möjligt. Ekobrottsmyndigheten skulle önska ett närmare klagörande av vad som avses med detta och ifrågasätter om man inte i stället kunde ha en fast tidsgräns inom vilken en sådan ansökan måste göras.

6.4.1 Bestämmelserna om förfrågningsunderlagets innehåll ska konsolideras och förtydligas och 6.4.3 Kontraktsvillkor som ska och får ställas ska förtydligas

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslagen. Ökad tydlighet kring förfrågningsunderlagets innehåll ökar förutsättningarna för att leverantörer kontrolleras på ett mer omfattande sätt utifrån parametrar såsom regelöverträdelser och brottslighet inför och under en kontraktstid. Att det förtydligas vilka kontraktsvillkor som ska respektive får ställas ger en ökad tydlighet

och vägledning rörande vilka krav som är viktiga att ställa på aktörer som ska få tillgång till ett valfrihetssystem.

6.4.4 Åberopad kapacitet och underleverantörer

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslagen. Att kunna kräva att en olämplig aktör byts ut är ett viktigt verktyg för att kunna motverka att offentliga medel går till brottsliga eller på andra sätt bristfälliga verksamheter, men bestämmelsen blir verkningslös om inte den upphandlande myndigheten får kännedom om att det finns omständigheter som innebär att underleverantören ska bytas ut.

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget om att den upphandlande myndigheten får begära in uppgifter om på vilket sätt underleverantörer kommer att användas. Det är en central förutsättning att upphandlande myndigheter får tillgång till relevant information för att kunna göra ordentliga kontroller, uppföljningar och bedömningar om när en olämplig underleverantör ska bytas ut. Ekobrottsmyndigheten anser att man genom att belysa dessa möjligheter i lagstiftningen skapar goda förutsättningar för att fler upphandlande myndigheter ställer krav på transparens kring underleverantörer. Detta kan då också skapa förutsättningar för en ökad kontroll av leverantörers underentreprenörer.

6.5.1 Krav på riktlinjer och dokumentation av kontrollåtgärder

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget. Tydlighet avseende kontroll och uppföljning är avgörande för att den upphandlande myndigheten ska ha kännedom om hur avtalet efterlevs och kunna agera när det finns tecken på avvikelser eller brister.

6.5.2 En skyldighet att genomföra en fördjupad granskning

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslagen utifrån att de skapar förutsättningar för en ökad och mer kvalitativ kontroll av leverantörer både inför och under en avtalsperiod. Detta är viktiga åtgärder för att motverka ekonomisk brottslighet.

6.5.3 En ny informationsskyldighet

Konkurrensverkets har föreslagit att den upphandlande myndigheten ska till enskilda lämna information om hur de kan rapportera fel i tjänsten och missförhållanden hos leverantörer. Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget. En tipsfunktion för de som närmast berörs av insatsens utförande möjliggör att den upphandlande myndigheten får del av viktig information. Upplevda brister i kvalitet kan vara en varningssignal och en pusselbit till den upphandlande myndighetens uppföljning av om leverantören uppfyller de krav som ställs.

6.6.2 Bestämmelserna om rättsmedel och tillsyn bör ses över

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget då det är viktigt att befintliga kontrollfunktioner nyttjas fullt ut.

6.6.6 Vidareutveckling av flera pågående initiativ kan bidra till att möta behovet av tillgång till information

Ekobrottsmyndigheten delar Konkurrensverkets bedömning att de frågor som tas upp i detta avsnitt är intressanta att utreda närmare då det är frågor som kan påverka ekonomisk brottslighet inom de offentliga affärerna.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Rikard Jermsten. I den slutliga handläggningen har brottsförebyggande specialisten Johanna Eksgård deltagit. I beredningen av ärendet har också rättschefen Ulrika Lundström deltagit. Verksjuristen Marie-Louise Pettersson har varit föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Expedition till:

fi.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till:

ann.fryksdahl@regeringskansliet.se

ju.da@regeringskansliet.se